

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ольховський Данило

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Науковий керівник

Ганін В. І., к.е.н., професор

Банківська система України зазнала значних утрат у період фінансової кризи, про що свідчить: зростання в 11,3 рази проблемних кредитів до 71,8 млрд. грн., а їхня частка в кредитному портфелі збільшилася з 3 до 10 %, що зумовило величезні збитки в діяльності банків України (за результатами 2018 року – 38,4 млрд. грн., за 4 місяці 2019 року – 5,1 млрд. грн.), що призвело до значних втрат капіталу; значні витрати держави (більше 15 млрд. грн.) для відновлення платоспроможності окремих системних банків (Укргазбанк, Родовідбанк, банк “Київ”); На сьогодні в Україні створені необхідні внутрішні та зовнішні (макроекономічні) передумови для відновлення кредитування економіки. Спостерігається економічне зростання в Україні (ВВП за I квартал збільшився на 5 %). Міжнародний валютний фонд прогнозує зростання ВВП України на 3,7% у 2018 році, на 4,1 % – у 2019 році. Нерозвиненість внутрішнього фінансового ринку в Україні та неефективна структура екзогенно орієнтованої економіки були основними причинами того, що Україна порівняно з іншими країнами найбільше постраждала від економічної кризи.

Нинішня стагнація кредитування перешкоджає відновленню економіки країни та свідчить про недостатню комплексність політики щодо подолання наслідків фінансової кризи в Україні. Значний спад економіки в період кризи загострив питання пошуку нових шляхів її розвитку, необхідність створення економіки нового типу, зорієнтованої на розширення попиту на продукцію вітчизняних товаровиробників, і для цього насамперед необхідно розширити кредитування. Слід також звернути увагу на недостатній рівень кредитування малого й середнього бізнесу та недоступність для них кредитів через високі процентні ставки, тоді як у розвинутих країнах банківські кредити підприємствам малого й середнього бізнесу становлять близько 80 % пасивів. У той же час значні обсяги неповернутих кредитів позичальниками, які зумовили величезні збитки банків, свідчать про недостатню фінансову стійкість банківської системи в посткризовий період та обмежені можливості кредитування, необхідність реформування банківської системи і переходу до нової моделі нагляду. За перші 3 квартали 2019 року ВВП в Україні склав 2 841 048 млн. грн., інфляція становила 5,7 % . Кризові явища в економіці і фінансовій системі змусили банки скоротити кредитування, зокрема, фізичних осіб. За I квартал 2019 року кредити, надані суб'єктам господарювання, скоротилися на 5,2 млрд. грн., або на 1,7 %, фізичним особам – на 13 млрд. грн., або на 2,9 %.

Статистика сьогодення показала необхідність зміни підходів до банківського нагляду, і не тільки інституціональних, а насамперед впровадження сучасних інструментів нагляду щодо упередження проведення банками високоризикової діяльності. Важливим принципом банківського нагляду, як зазначалося на самітах G20, має стати диференціація нагляду залежно від масштабів банку, характеру та обсягу здійснюваних ним операцій, а також зміни проциклічної політики нагляду на антициклічне регулювання, яке передбачає використання динамічних резервів (або створення резервного капіталу) не тільки на поточні, але й довгострокові очікувані витрати.

Певна стабілізація спостерігається і в банківській системі, а саме: відновлена довіра населення до банківської системи, зростання рівня ліквідності та капіталізації банківської системи. Банківська система як ніколи має високий рівень адекватності регулятивного капіталу, який з початку 2018 року досягнув 20,8 % (при нормі – не менше 10 %). Це найвище значення з 2000 року. Підвищення рівня капіталізації значною мірою відбулося за рахунок зростання статутного капіталу (за 2018 рік – на 1,7 млрд. грн., або на 13,6 %, за 2019 рік – на 9,2 млрд. грн., або на 7,7 %), зокрема, у зв'язку з виконанням банками програм капіталізації за результатами діагностичного обстеження банків, проведеного аудиторськими компаніями за результатами діяльності банків у 2018 і 2019 роках. Функціонування банків відбувається в умовах високих ризиків, що спричинило значні збитки банків, і є свідченням недостатньої фінансової стабільності. Високі ризики в діяльності банків є чинником, який стримує кредитування економіки та населення і свідчать про необхідність вдосконалення регулювання діяльності банків, впровадження нових підходів до нагляду.

Величезні збитки в діяльності банків свідчать про недооцінку ризиків у докризовий період, недосконалість інструментів регулювання діяльності банків і необхідність переходу від проциклічного до антициклічного регулювання діяльності банків. Крім того, слід орієнтуватися на кращі прогресивні міжнародні практики банківського нагляду, впровадження нового рівня нагляду, який має протистояти високим ризикам. З метою підвищення ефективності функціонування та розвитку банківської системи України політика держави щодо регулювання і нагляду за банками має бути більш цілеспрямованою, а стратегія нагляду за банками – чітко визначеною.

Література:

1. Гурова К. Д. Економічний аналіз: методологія, методика, організація, практикум. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Третє видання (перероблене та доповнене) / К. Д. Гурова, В. І. Ганін – Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2019. – 329 с.
2. Ганін В. І. Теоретичні аспекти обліку фінансових результатів діяльності підприємства / Ганін В. І., Логвіненко К. В. // Журнал «Облік і фінанси». – 2018. – №3. – С. 13–19.